

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Disputatio Secunda De Religione Eclectica Seu Prudentum
ad Locum 1. Thessal. V.21**

**Hardtschmidt, Johann Nicolaus
Winter, Johannes Christoph**

Argentorati, 1705

VD18 11641991

§. 1

urn:nbn:de:bsz:31-105849

CAPUT I.

§. I.

HOc capite de *libertate in rebus fidei* agit Autor, & ita quidem, ut *per accidens* tantum de Religione Prudentum quædam admixta dicat sub finem cap. p. 11. Verum uti putamus, quo nonnullas hypothesen ac fundamenta substerneret *Religioni suæ Eclectica*, sed ut apparebit frustra. Initio quidem generalem thesin statim proponit, *maximam esse tyrannidem, si quis alicui libertatem in rebus religionis & fidei præcidere velit*: Et hoc quidem si intelligatur de *actibus fidei internis, qui intellectum & voluntatem spectant*, certum omnino est: aliud tamen sentiendum si de *actibus loco motiva externa* sermo sit, ut ire in templum &c. nam hos cogi posse, nec quenquam negasse, mihi quidem constat. An autem debeant alia quæstio est, de qua b. Gerhard. T. 6. L. Th. de Magistratu Pol. §. 200. p. m. 855. Optandum ut una VERA religio ubique vigeat &c. &c. Et illud quidem, neminem cogi posse *ut credat aut non credat*, non negamus, cum sermo est de mediis violentis, & coactione externa; quanquam per argumenta præsertim divina in verbo contenta, aliquis utique *convinci* possit ut credat, vel credat hoc & non illud. Neque opus est hic multis exemplis collectis à b. Gerhard. T. 6. de M. Pol. §. 198. p. 847. ubi in signe allegatur dictum, dignum omnino quod hic adscribatur, Maximiliani II. Imperat. in Literis ad Lazarum Schyvendum: *Es ist in der Wahrheit nicht anders/ als ihr verminfftiglich schreibet/ daß Religions Sachen nicht wollen mit dem Schwerdt gehandelt und gerichtet werden.* Ubi etiam reliquæ rationes adduntur, quod solus DEUS conscientia Dominus sit, adeoque diversum in religione sentientes cogi non possint, si quiete in Republica vivant. Hæc inquam in thesi h. m. intellecta bene se habent: At quod hæc ita applicat ut dicat, *Es werden die Glaubigen von der Wahrheit desjenigen/ welches in der Heiligen Schrift zu ihrer Seligkeit nöthig enthalten ist/ durch eine innerliche $\omega\pi\sigma\theta\epsilon\lambda\alpha\upsilon$ versichert werden*: si internam illam intelli-

E 2

gat

CAP. I.

§. I.

gat certitudinem immediate inspiratam, non per ipsum verbum, fallit & fallitur, nec in locis allegatis fundamentum ullum habet. Si vero talem certitudinem & *πληροφορίαν* intellectam vult, quam Spiritus S. mediante verbo suo, tanquam organo & medio operatur, benè quidem res se habet; sed sic neque thesis ipsa initio generalis posita, neque hoc ipsum assertum de *πληροφορίαι* & certitudine fidei ex verbo DEI per Spiritum S. accensa & excitata, probat ulla ratione, ipsos pastores non esse adigendos ad Confessiones, Symbola & Catechismos, vel ut Autoris verba habent: **Und kan ich auß dieser Ursach nicht billigen die Gewonheit derer jenigen/ welche die Prediger auff gewisse Confessiones, Glaubens-Bekennnisse/Symbola, Catechismos und dergleichen zu schwören/ zwingen/ ehe sie dieselbe zu einigen Nempfern befördern.**

§. 2.

§. 2.

Ut enim alia taceam hanc sequelam nemo agnoverit; *Religio quoad actus internos credendi non potest, aut debet cogi, E. Pastor aliquis antequam officio admoveatur non debet adigi ad certum Symbolum & confessionem: certe homo cui liberum est, ad hanc vel illam civitatem sese conferendi, non potest saltem de jure cogi, ut ad hanc se conferat, ideo quia liber est; E. postquam ad hanc vel illam sese contulit, non potest cogi, ut ad hujus vel illius civitatis leges & præscripta vitam morefque suos componat? absonum. Sed apparet hac ratione, quam hac ipsa libertate credendi, authores fidem omnem indifferentem faciant. Neque alterum, stringit fortius Spiritus S. per verbum operatur internam fidei *πληροφορίαν*, ut certus sim de creditu necessariis in Scriptura sacra contentis E. Pastor non debet adstringi ad certam fidei confessionem priusquam admoveatur officio publico: perinde enim est ac si dicas, Cartesii vel Aristotelis principia flectunt intellectum hominis ad assensum, E. non est doctor publicus aditringendus ad principia Aristotelis, vel Cartesii, ubi hic vel ille receptus est. Certe si Spiritus S. *πληροφορίαν* illam operatur, utique pastor officio præficiendus illam ex verbo haurire potest & debet, & quia ex verbo*

bo

bo illam hab
confessionem
illam veram
officium vel
num est; nec
re, à qua st
esse potest;
Nec constant
ficiant seque
ant christlich
dergleichen Sy
selben einig od
dass man du
Jeder versteh
mag für sich
et religio co
vas; hoc est
quique scand
quis cogit tale
contetur? Su
hujus vita,
nec Christiano
bus fidei, con
& tendit relig
se lacri aut c
die fecisse, n
bolicum illud

Neque
be Syntheit
nung andere
mores worden
aut enim co
lius usus null
tur servare,